

Ryzyko inwestycyjne

Informacja o instrumentach finansowych oraz o ryzykach związanych z inwestowaniem w te instrumenty finansowe

1. Akcje – są to udziałowe papiery wartościowe emitowane przez spółki akcyjne. Posiadacze akcji, czyli akcjonariusze są współwłaścicielami spółki. Kupując akcje inwestor uzyskuje prawo do udziału w procesie zarządzania spółką oraz prawo do udziału w wypracowanym przez spółkę zysku. Każdy akcjonariusz ma prawo udziału w walnym zgromadzeniu spółki, które jest jej organem stanowiącym i zwoływane jest co najmniej raz w roku. Prawo do udziału w walnym zgromadzeniu związane jest z prawem głosu w sprawach będących przedmiotem obrad walnego zgromadzenia (zakres spraw pozostających w zakresie kompetencji walnego zgromadzenia zależy od postanowień statutu danej spółki i obejmuje najważniejsze decyzje dotyczące spółki, . Liczba głosów posiadanych przez akcjonariusza zależy od liczby posiadanych przez niego akcji. Akcjonariusz ma prawo do dywidendy, czyli do udziału w zyskach spółki. Decyzja o przeznaczeniu i podziale zysku osiągniętego w danym roku obrotowym przez spółkę, w tym o jego przeznaczeniu na wypłatę dywidendy akcjonariuszom, podejmuje walne zgromadzenie spółki.

W celu pozyskania dodatkowych środków finansowych spółka może podjąć decyzję o podwyższeniu kapitału zakładowego i emisji nowych akcji. Każdemu akcjonariuszowi przysługuje uprawnienie do objęcia akcji nowej emisji w liczbie proporcjonalnej do liczby posiadanych dotychczas akcji (tzw. prawo poboru nowych akcji), o ile nie zostało ono wyłączone uchwałą walnego zgromadzenia.

Akcje mogą być imienne lub na okaziciela, przy czym akcje imienne mogą być uprzywilejowane. Bardzo istotnym podziałem z punktu widzenia obrotu giełdowego jest podział na akcje w postaci dokumentu oraz akcje zdematerializowane. Przedmiotem obrotu na rynku regulowanym mogą być wyłącznie akcje nie mające postaci materialnej, istniejące wyłącznie w formie zapisu na rachunku papierów wartościowych.

2. Prawa do Akcji (PDA) – są to papiery wartościowe towarzyszące niektórym nowym emisjom akcji, które istnieją w okresie od przydziału akcji do dnia zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego przez sąd rejestrowy. PDA mogą być przedmiotem obrotu na rynku regulowanym. Z chwilą zarejestrowania przez sąd rejestrowy podwyższenia kapitału zakładowego, PDA przekształcają się w akcje. PDA umożliwiają wycofanie się z dokonanej inwestycji przez tych inwestorów, którym przydzielono akcje w wyniku złożonych przez nich zapisów w trakcie trwania subskrypcji, i jednocześnie umożliwiają ich nabycie tym, którzy takich zapisów nie złożyli. PDA podlegają dopuszczeniu i wprowadzeniu do obrotu na rynku regulowanym na wniosek emitenta. Obrót PDA podlega takim samym regułom jak obrót akcjami.

3. Prawo poboru (z akcji) – jest to prawo dotychczasowych akcjonariuszy oznaczające przywilej pierwszeństwa przy zakupie akcji nowych emisji. Prawo to jest o tyle istotne, że jego wyłączenie lub niewykonanie przez dotychczasowych akcjonariuszy powoduje tzw. rozwodnienie kapitału, czyli zmniejszenie udziału dotychczasowych akcjonariuszy w kapitale zakładowym. Korzystając z prawa poboru akcjonariusze mają możliwość zachowania udziału w spółce na dotychczasowym poziomie. Prawo poboru jest papierem wartościowym i może ono być przedmiotem obrotu na rynku regulowanym . Oznacza to, że dotychczasowy akcjonariusz, któremu przysługuje prawo poboru może zrezygnować z jego wykonania sprzedając je osobie trzeciej. Jednocześnie ci, którzy chcieliby nabyć akcje nowej emisji danej spółki nie będąc jej akcjonariuszami mogą zyskać uprawnienie do nabycia tych akcji poprzez nabycie i wykonanie prawa poboru.

4. Obligacje – są to dłużne papiery wartościowe, które mogą być emitowane przez Skarb Państwa (obligacje skarbowe), jednostki samorządu terytorialnego (obligacje komunalne) lub inne podmioty, na przykład spółki handlowe (obligacje korporacyjne). Wskutek emisji obligacji ich emitent zobowiązuje się do spełnienia określonego w treści obligacji świadczenia, zaciąga dług u nabywcy obligacji (obligatariusza). Obligacje emitowane są w seriach i, w przeciwieństwie do akcji, nie dają ich nabywcom żadnych uprawnień o charakterze udziałowym czyli uprawnień związanych z udziałem w procesie zarządzania emitentem. Obligacje emitowane są na czas określony. Istnieją różne rodzaje obligacji, w tym obligacje o różnym oprocentowaniu, czyli sposobie naliczania i wypłacania odsetek. Według tego kryterium obligacje można podzielić na obligacje o zmiennym oprocentowaniu, o stałym oprocentowaniu oraz obligacje zero kuponowe, które nabywane są z dyskontem w stosunku do ich wartości nominalnej.

5. Certyfikaty inwestycyjne – są to papiery wartościowe emitowane przez zamknięte fundusze inwestycyjne. Certyfikat inwestycyjny odzwierciedla udział inwestora w masie majątkowej danego funduszu inwestycyjnego. Tak jak inne papiery wartościowe notowane na giełdzie certyfikaty inwestycyjne podlegają codziennej wycenie rynkowej na sesjach giełdowych. Emitent cyklicznie dokonuje wyceny certyfikatów opartej na wycenie majątku danego funduszu. Celem funduszy inwestycyjnych jest jak najkorzystniejsze lokowanie/inwestowanie środków wpłaconych przez uczestników funduszu. Za zarządzanie majątkiem funduszy odpowiadają wyspecjalizowane podmioty – towarzystwa funduszy inwestycyjnych.

6. Listy zastawne - dłużne papiery wartościowe emitowane przez banki hipoteczne zabezpieczone hipotekami, gwarancjami lub poręczeniami określonych instytucji (np. Skarby Państwa, Narodowego Banku Polskiego, Wspólnot Europejskich). Bank hipoteczny emitujący listy zastawne zobowiązuje się wobec ich właścicieli do spełnienia określonego świadczenia pieniężnego - wypłaty odsetek i wykupienia samego listu w sposób i w terminach określonych w warunkach emisji.

7. Kontrakty terminowe - to jeden z najbardziej popularnych instrumentów pochodnych. Kontrakt terminowy jest umowa pomiędzy dwiema stronami, z których jedna zobowiązuje się do nabycia, a druga do sprzedaży w ściśle określonym, przyszłym terminie, po ściśle określonej w momencie zawarcia transakcji cenie, określonej ilości instrumentu bazowego lub dokonania równoważnego rozliczenia finansowego. Instrumentami bazowymi kontraktów terminowych mogą być między innymi: indeksy, akcje, waluty, obligacje. Kontrakty terminowe notowane na giełdzie mają ściśle określone i ujednolicone parametry (standardy) określone w Warunkach Obrotu. Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie SA na swojej stronie internetowej www.gpw.pl publikuje informacje na temat standardu kontraktów. Zobowiązania wynikające z kontraktów terminowych notowanych na giełdzie są rozliczane codziennie (tzw. równanie rynku), a nad bezpieczeństwem obrotu czuwa izba rozrachunkowa (IRIP). W celu zabezpieczenia rozliczenia wynikającego z ewentualnych strat poniesionych przez inwestora, przy otwieraniu pozycji każdy inwestor wnosi depozyt zabezpieczający w określonej wysokości. Kontrakty terminowe są instrumentami finansowymi w wysokim stopniu wykorzystującymi mechanizm dźwigni finansowej. Wysoki poziom dźwigni finansowej oznacza, że wartość nominalna transakcji może wielokrotnie przekraczać wielkość wniesionego depozytu zabezpieczającego, co sprawia, iż nawet niewielkie zmiany cen instrumentów bazowych mogą w istotnym stopniu wpływać na zyski i straty ponoszone przez inwestora - wnoszony depozyt zabezpiecza tylko część wielkości nominalnej transakcji, co stanowi o wysokim potencjale ewentualnego zysku, ale także i możliwości poniesienia dotkliwych strat. Kontrakty terminowe są instrumentami o wysokim ryzyku. Niekorzystne dla klientów zmiany rynkowe mogą spowodować utratę znacznej części a nawet całości zainwestowanych środków w bardzo krótkim czasie. Wielkość poniesionych strat może w szczególnie niekorzystnych okolicznościach przekroczyć wartość środków wniesionych jako depozyt. W sytuacji spadku wartości depozytu zabezpieczającego poniżej wymaganego poziomu, klient jest wzywany do uzupełnienia depozytu. W przypadku braku uzupełnienia depozytu zabezpieczającego w wyznaczonym terminie niektóre lub wszystkie otwarte pozycje mogą zostać zamknięte przez podmiot odpowiedzialny za rozliczenie zobowiązań inwestora, co nie zwalnia klienta z obowiązku pokrycia całości powstałego zobowiązania.

8. Warranty - są to instrumenty pochodne będące uproszczoną wersją opcji. Emitentami warrantów są najczęściej instytucje finansowe. Inwestor może nabyć warrant kupna lub sprzedaży, dzięki czemu zyskuje prawo (ale nie obowiązek) odpowiednio kupna lub sprzedaży instrumentu bazowego po z góry określonej cenie wykonania i w określonym terminie, przy czym dla warrantów notowanych na giełdzie dostawę na ogół zastępuje rozliczenie pieniężne. Inwestor może sprzedać warrant na giełdzie przed terminem jego wygaśnięcia.

9. Produkty strukturyzowane - są to instrumenty finansowe, których cena jest uzależniona od wartości określonego wskaźnika rynkowego (np. kursu akcji lub koszyków akcji, wartości indeksów giełdowych, kursów walut). Są emitowane przez instytucje finansowe, najczęściej banki lub domy maklerskie. Emitent produktu strukturyzowanego zobowiązuje się w stosunku do nabywcy (inwestora), że w terminie wykupu instrumentu wypłaci mu kwotę rozliczenia kalkulowaną wg określonego wzoru. Formuła określająca zasady wypłaty ułatwia posiadaczom takich instrumentów śledzenie bieżącej wartości danego instrumentu. Forma prawna produktu strukturyzowanego może być różna - np. może to być obligacja, certyfikat, warrant. W zależności od poziomu ryzyka możemy wyróżnić dwa podstawowe rodzaje produktów strukturyzowanych: produkty gwarantujące ochronę kapitału (dają inwestorowi określony udział w zyskach, jakie generuje wbudowany w produkt wskaźnik rynkowy i jednocześnie pełna lub częściową gwarancję zwrotu zainwestowanego kapitału - najczęściej w terminie wykupu) i produkty nie gwarantujące ochrony kapitału - instrumenty bardziej ryzykowne, gdyż większy jest udział inwestora zarówno w zyskach, jak i w stratach generowanych przez wskaźnik rynkowy.

Opis ryzyka inwestycyjnego związanego z instrumentami finansowymi

Inwestowanie w instrumenty finansowe związane jest z ryzykiem zmiany ich ceny, co niesie za sobą możliwość poniesienia przez inwestora strat finansowych. W przypadku inwestowania w instrumenty finansowe nominowane w walutach obcych występuje dodatkowo ryzyko kursu walutowego polegające na możliwości niekorzystnej dla inwestora zmiany kursu danej waluty, co może skutkować poniesieniem wynikających z tego strat.

W przypadku inwestycji w instrumenty finansowe o charakterze udziałowym takie jak: akcje, prawa do akcji, prawa poboru, można wyróżnić główne grupy ryzyka:

Ryzyko rynkowe - związane z sytuacją makroekonomiczną (w wyniku znaczącej zmiany jednego z parametrów makroekonomicznych, takich jak: inflacja, tempo wzrostu PKB, bezrobocie, poziom waluty, wysokość stóp procentowych, poziom deficytu budżetowego itp.) oraz ogólnym trendem na rynkach akcji. Tego typu ryzyko występuje najczęściej, gdyż sytuacja makroekonomiczna wpływa istotnie na wyceny wszelkich instrumentów finansowych. Konsekwencją zmian sytuacji makroekonomicznej są pojawiające się trwałe trendy – wzrostowy (hossa) lub spadkowy (bessa).

Ryzyko dotyczące danej spółki (emitenta) – związane z jej wynikami finansowymi, sytuacją w danej branży, konkurencją, płynnością i wahaniami cen instrumentów będących przedmiotem inwestycji. W przypadku akcji będących przedmiotem oferty publicznej należy również zwrócić uwagę na ryzyko związane z niedopuszczeniem lub opóźnieniem dopuszczenia akcji do obrotu na rynku. Czynniki te mogą powodować wzrost lub spadek ryzyka związanego z inwestycjami w akcje. Sytuacja operacyjna i finansowa spółki wpływa na poziom notowań akcji danej spółki, a także na zmienność kursu. Płynność i wahania cen decydują o możliwości zakupu lub sprzedaży akcji.

Ryzyko płynności - określa łatwość, z jaką można sprzedać posiadane akcje bez utraty wartości w stosunku do bieżącej ceny rynkowej akcji. W przypadku niskiej płynności instrumentu sprzedaż posiadanego pakietu może spowodować istotny spadek kursu giełdowego.

Ryzyko całkowitej utraty wartości – występuje w sytuacji upadłości danej spółki. W przypadku prawa poboru ryzyko to materializuje się w sytuacji nie sprzedania tego prawa poboru oraz nie wykonania uprawnień wynikających z prawa poboru w ściśle określonym terminie - wówczas prawo poboru wygasa (całkowicie i nieodwracalnie traci wartość).

Podstawowe czynniki ryzyka związane z inwestowaniem w instrumenty dłużne (obligacje, listy zastawne):

Ryzyko niedotrzymania zobowiązań - ryzyko, że emitent papieru dłużnego nie będzie terminowo lub całkowicie wywiązywał się z zobowiązań (płatności odsetkowych oraz spłaty nominału).

Ryzyko zmiany ceny instrumentu - polega na możliwości niekorzystnej zmiany ceny instrumentu w zależności od zdarzeń dotyczących emitenta instrumentów dłużnych, jak też zdarzeń o charakterze makroekonomicznym np. zmian stóp procentowych.

Ryzyko przedterminowego wykupu - dotyczy obligacji zawierających opcję wcześniejszego wykupu, która pozwala emitentowi spłacić część lub całość zobowiązań wynikających z emisji przed terminem ich wymagalności.

Ryzyko inflacji - ryzyko to odnosi się przede wszystkim do obligacji o stałym oprocentowaniu. W przypadku spadku siły nabywczej pieniądza, zmienia się realna wartość danej obligacji.

Ryzyko walutowe - dotyczy instrumentów denominowanych w walutach obcych. Ryzyko to wynika z wpływu, jaki wywierają zmiany kursów walut na płatności dokonywane na rzecz inwestora przez emitenta.

Ryzyko płynności - określa łatwość, z jaką można sprzedać posiadane papiery dłużne bez utraty wartości w stosunku do bieżącej ceny rynkowej tych papierów.

Podstawowe czynniki ryzyka związane z inwestowaniem w produkty strukturyzowane:

Ryzyko zmiany ceny instrumentu – polega na możliwości niekorzystnej zmiany ceny instrumentu w zależności od zdarzeń dotyczących wskaźnika rynkowego, od którego zależy cena instrumentu

Ryzyko płynności - określa łatwość, z jaką można sprzedać posiadane instrumenty finansowe bez utraty wartości w stosunku do bieżącej ceny rynkowej instrumentu finansowego. W przypadku niskiej płynności instrumentu sprzedaż posiadanego pakietu może spowodować istotny spadek kursu giełdowego.

Ryzyko niedotrzymania zobowiązań (ryzyko emitenta) – ryzyko, że emitent instrumentu nie będzie wywiązywał się ze zobowiązań

Podstawowe czynniki ryzyka związane z inwestowaniem w instrumenty pochodne (warranty, jednostki indeksowe):

Ryzyko związane z wartością instrumentów bazowych – wartość instrumentów pochodnych zależy od zachowania się cen instrumentu bazowego (indeksy giełdowe, akcje, waluty, obligacje). W związku z tym głównym czynnikiem ryzyka związanym z inwestowaniem w instrumenty pochodne jest możliwość niekorzystnego kształtowania się wartości (cen) instrumentów bazowych.

Ryzyko dźwigni finansowej – niewielkie nawet wahania cen instrumentów bazowych mogą powodować osiągnięcie wysokich zysków lub strat, w stosunku do zainwestowanych środków.

Ryzyko płynności – niektóre notowane instrumenty pochodne charakteryzują się niską płynnością, w związku z czym mogą wystąpić problemy z zamknięciem pozycji w wybranym momencie.

Ryzyko krótkookresowych zmian cen – ceny instrumentów finansowych zmieniają się często pod wpływem czynników o charakterze psychologiczno-emocjonalnym, co ma szczególne znaczenie na rynku instrumentów pochodnych. W związku z występującą dźwignią finansową, w okresie niekorzystnych, nawet chwilowych wahań cen na rynku, mogą wystąpić istotne straty.

Podstawowe czynniki ryzyka związane z inwestowaniem w instrumenty pochodne

Ryzyko związane z wartością instrumentów bazowych – wartość instrumentów pochodnych zależy od zachowania się cen instrumentu bazowego (indeksy giełdowe, akcje, waluty, obligacje).

W związku z tym głównym czynnikiem ryzyka związanym z inwestowaniem w instrumenty pochodne jest możliwość niekorzystnego kształtowania się wartości (cen) instrumentów bazowych.

Ryzyko dźwigni finansowej – niewielkie nawet wahania cen instrumentów bazowych mogą powodować osiągnięcie wysokich zysków lub strat, w stosunku do zainwestowanych środków.

Ryzyko płynności – niektóre notowane instrumenty pochodne charakteryzują się niską płynnością, w związku z czym mogą wystąpić problemy z zamknięciem pozycji w wybranym momencie.

Ryzyko krótkookresowych zmian cen – ceny instrumentów finansowych zmieniają się często pod wpływem czynników o charakterze psychologiczno-emocjonalnym, co ma szczególne znaczenie na rynku instrumentów pochodnych. W związku z występującą dźwignią finansową, w okresie niekorzystnych, nawet chwilowych wahań cen na rynku, może wystąpić konieczność zamknięcia pozycji, co skutkować może poniesieniem poważnych strat finansowych.

Pozostałe informacje

W przypadku dokonywania transakcji dotyczących jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, tytułów uczestnictwa funduszy inwestycyjnych otwartych z siedzibą w państwach należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego („EOG”) oraz funduszy inwestycyjnych otwartych z siedzibą w państwach należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju innych niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo należące do EOG, szczegółowy opis tego rodzaju instrumentów finansowych oraz związane z ich nabywaniem ryzyka są umieszczone w dokumencie będącym skrótem prospektu informacyjnego.

W przypadku papierów wartościowych oferowanych w ramach oferty publicznej, w związku z którą został sporządzony i opublikowany prospekt emisyjny, prospekt ten jest dostępny dla klientów na [stronach internetowych Banku](#).
